

L

EDITH SÖDERGRAN

Levottomia unia

LEVOTTOMIA UNIA

EDITH SÖDERGRAN

LEVOTTOMIA UNIA
RUNOJA

UUNO KAILAAN

tekijäoikeudellinen suomennos

Alkulauseen kirjoittanut

HAGAR OLSSON

HELSINKI

TULENKANTAJAIN OSAKEYHTIÖ

Helsingissä 1929
Maalaiskuntien Liiton
Kirjapaino

näköispainos ntamo 2012
ISBN 978-952-215-230-5

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

EDITH SÖDERGRANIN KOHTALO

On harvinaisen riemullista, että „Tulenkantajat” aloittavat kustannustoimintansa julkaisemalla valikoiman Edith Södergranin runoja. Edith Södergran oli meillä Suomessa uuden sukupolven airut. Meidän nuori runoutemme, sekä suomen- että ruotsinkielinen, on huomattavissa määrin saanut vaikutuksia häneltä. Hän edusti ensimmäisenä sitä uutta henkeä, sitä lannistumatonta elämänuskallusta, joka nyt on nuoren polven johtotähtenä. Alussa häntä pilkattiin ja häväistiin, niinkuin tuskin kehtään runoilijaa ennen häntä on Suomessa pilkattu. Mutta nuoriso uskoi jo silloin hänen nimeensä, pieni kannattajajoukko kertyi hänen ympärilleen. Tuo joukko on vuosi vuodelta kasvanut, hänen runoutensa on tullut laajarammissakin piireissä tunnetuksi, sen maine on kulkeutunut kotimaan rajojen ulkopuolellekin. Ruotsissa ovat myös vanhemman polven edustavimmat arvostelijat, kuten tri John Landqvist, antaneet hänen runoudelleen vilpittömän tunnustuksensa, vieläpä pitäneet sitä huomattavimpana il-

miönä nykyajan pohjoismaisessa lyriikassa. Tie tulevaisuuteen on avautunut hänen runoudelleen. Hänen laulunsa on saanut vastakaikua ihmisten sydämissä, hänen runoutensa jumalkipinä on sytyttänyt tulen ihmisten mieliin. Aavistamme jo nyt, kuusi vuotta hänen kuolemansa jälkeen, ettei hän turhaan yksinäisyydessään uneksinut tulevasta tehtävästään:

muovaila, muovaila
ihmisten suuren joukon
riemuksi jumalille.

Edith Södergran oli niin erikoinen ilmiö, että hänen runouttaan on vaikea täydellisesti ymmärtää, jollei tiedä mitään hänestä ihmisenä. Edith Södergrania ei ole helppo kuvata, sillä hän oli aivan toista laatua kuin me tavalliset järki-ihmiset, häneen eivät mitkään sovinnaiset mittapuut sovellu. Hän oli mielikuvituksen lemmikki, lapsi ja nero, oikullinen ja leimahteleva kuin lieska, luoksepääsemätön ja epämääräinen kuin satuprinsessa. On ylivoimainen tehtävä kuvata häntä. Koetan tässä kumminkin esittää muutamia piirteitä, joiden täydennyksen lukija ehkä voi löytää hänen runoudestaan.

Kun minä yksitoista vuotta sitten, hänen toisen runokokoelmansa juuri ilmestyttyä, ensimmäisen kerran tapasin hänet, teki hän minuun hyvin oudon vaikutuksen, pelottavan ja samalla kiehtovan. Hänen puheensa oli outoa, hän puhui sillä tavalla kuin voimme kuvitella ihmisten puhuvan keskenään, kun jumalanvaltakunta juuri on perustettu maan päällä. Se joka oli tottunut sovinnai-

siin puhetapoihin ja sovinnaisiin vertauskuviin, joutui hänen edessään heti ymmälle. Hänelle mielikuvat olivat todellisuutta, ja todellisuus näennäinen. Kun hän puhui puusta, niin se ei ollut puu, vaan sielu, joka kärsi ja iloitsi niinkuin hänkin, ja katseli maailmaa omalta näkökannaltaan. Kun hän puhutteli rakasta kissaansa, niin hän ei puhutellut kissaa, vaan vertaistaan, persoonallisuutta, salaperäistä olentoa, jonka nimi oli Nonno ja jonka oma-peräinen mielikuvituselämä häntä viehätti.

Vasta perästäpäin minä tulin ajatelleeksi, minkä näköinen hän oikeastaan oli. Hänen tukkansa oli suuri ja pörröinen, kastanjanruskea, hän oli hyvin laiha ja vaatteen vanhanaikuiset. Kasvot olivat voimakkaat, suu täyteläinen, ilme omituinen, riemun- ja kärsimyksensekainen, silmät suuret, harmaat, kuunvalonhohteiset. Nuo silmät vangitsivat, niissä oli harvinainen suggestiivinen voima. Sain heti sen vaikutuksen, että tässä hennossa naisruumiissa asui palava aktiivisuus ja tahdonvoima, joka vapautuneena olisi voinut mullistaa maailmoja, vaikkapa jonkun sotapäällikön hahmossa.

Hänen ympäristönsä oli yhtä outo kuin hän itsekin. Hänen kotinsa oli ränstynyt huvila Raivolassa, jossa hän eli yksin äitinsä kanssa, aivan eristettynä, suuressa köyhyydessä, keuhkotautisena ja työhön kykenemättömänä. Hänen vanhempansa olivat aikaisemmin asuneet Venäjällä — isä oli Nobel-yhtiön palveluksessa — mutta perhe muutti myöhemmin kokonaan Raivolaan. Siellä oli Edith Södergran kasvanut ja elänyt suurimman osan elämänsä. Hän tosin kävi saksalaista kirkkokoulua Pietarissa, mutta

koulunkäynti keskeytyi hänen huonon terveytensä vuoksi jo vuonna 1908, jolloin hän oli kuusitoistavuotias. Sen jälkeen hän oleskeli milloin Raivolassa, milloin Nummelan parantalossa, kunnes hän syksyllä 1911 matkusti Sveitsiin, Davosin parantolaan. Keväällä 1914 hän palasi kotiinsa — lähtemättä sieltä enää milloinkaan. Sota syttyi, perhe menetti kaiken omaisuutensa Venäjän vallankumouksessa, isä oli kuollut jo aikaisemmin. Äidille ja tyttärelle alkoi pakolaisten kurja, avuton elämä, vaikka he asuivatkin omassa isänmaassaan. On itsestään selvää, että sellainen elämä muodostui keuhkotautiselle ja muutenkin heikolle runoilijattarelle kohtalokkaaksi.

Sairaus, köyhyys ja eristyneisyys eivät kuitenkaan voineet lannistaa hänen elämäntahtoaan. Tuosta maaperästä orastivat hänen kosmilliset näkemyksensä ja hänen fantastiset toiveensa kuin hehkuvat kukat erämaan hiekasta. Sairashuoneen seinien sisäpuolella, taistellessaan tuskaisesti päivästä päivään heikkoutta, kurjuutta ja uupumusta vastaan, uneksi hän lunastavansa maailman muutamien valittujen sielujen avulla. Hän uneksi keräävänsä kaikki sisarensa ja veljensä, kodittomat kulkijat, jotka ovat räähäsihin puettuina, mutta omistavat rikkautta enemmän kuin ruhtinaat, „suureen puutarhaan”, josta he antaisivat maailmalle uuden elämän. Hänen kotiansa ympäröi muuten romanttinen, villiytynyt puutarha, jonka me usein tapaamme hänen runoudessaan. Raivola on harvinaisten puitten luvattu maa, niitä kasvoi Edith Södergraninkin puutarhassa, sekä tammia että lehtikuusia. Hänen lyriikassaan puut elävät omaa, salaperäistä elämäänsä, opet-

T Ä M Ä N T E O K S E N
O V A T K U S T A N T A N E E T

Tulenkantajat

Heidän samanimisen aikakausleh-
tensä toivomme tulevan kaikkiin
aikaansaseuraaviin koteihin. Hie-
nosti kuvitettu vuosikerta (24 nu-
meroa vuodessa) maksaa 75 mk.
Lukijain käytettävänä on siinä eri-
koinen lisälehti. Tilattavissa kai-
kista postitoimistoista, kirjakau-
poista, rautatieitä, asiamiehiltä ja
suoraan kustantajalta.

T U L E N K A N T A J A I N
O S A K E Y H T I Ö
H E L S I N K I M I K O N K A T U 9

näköispainos ntamo 2012

9 789522 152305 >

www.ntamo.net